

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת ראה

תשפ"ה

(שנה ח', גליון מס' 403)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

השיעור השבועי מתקיים בכל יום שלישי **באמצעות הזום**

לקבלת קישור כניסה:

052-719-1965 / 055-557-0895

זמן תחילת השיעור:

שעון קיץ - 20:30

שעון חורף - 20:00

לקבלת הגיליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה לכתובת: k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גיליון שבועי"

פרשת ראה התשפ"ה

"עֲשֹׂר תַעֲשֶׂה"

א. "לא תאכלו כל נבלה, לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה, או מכר לנכרי, כי עם קדוש אתה ליהוה אלהיך, לא תבשל גדי בחלב אמו. עֲשֹׂר תַעֲשֶׂה את כל תבואת זרעך, הוציא השדה שנה שנה", (דברים, יד', כא' - כב').
"ראשית דגנך תירשך ויצהרך, וראשית גז צאנך תתן לו", (דברים, יח' - ד').

ב. כתב רבינו האר"י הקדוש זיע"א ¹ :
"קין - הוא זוהמת הנחש, וְהָבֵל - הוא מסטרא דאדם.
פירוש הדברים הם כך -
כי על ידי חטאו של אדם הראשון, נתערב טוב ברע, ויצאו קין והבל, שניהם מורכבים מטוב ורע,
אלא, שקין רובו רע מזוהמת הנחש, והבל רובו טוב מצד אדם - ומיעוטו רע מצד הנחש.
אבל, חלק קין הטוב, הוא דבר גדול במאוד מאד,
לסיבה שהיה בכור, ולקח הבכורה של חלק הטוב ...
ואחר כך כשיצאו יעקב ועשו, היו בסוד הבל וקין,
וכשנולדו, נולד יעקב ², 'וַיֵּדֹא אַחֲזָתָה בַּעֲקֵב עֵשָׂו', הוא אותו חלק הטוב של הבכורה, שלקח עשו, שהיה הטוב של קין שנתערב עם הרע".
והנה, בדמיון, ובחֲקִיבֵלֶת הדברים, שבין קין להבל, כתב הגה"ק בעל "שם משמאל" זיע"א ³ :

¹ בספרו הקדוש "שער הגלגולים", (הקדמה לח').

² בראשית, כה' - כו'.

א. בסיבת הדבר שהכין יעקב אע"ה נזיד עדשים, וכמאמר הכתוב ⁴, "וַיֵּזֶד יַעֲקֹב נֶזֶד, וַיָּבֵא עֲשׂוֹ מִן הַשָּׂדֶה, וְהוּא עֵינִף",
ידוע ומפורסם הדבר, שבו ביום נסתלק אברהם אע"ה מן העולם, וכפי שכתב רש"י הקדוש ⁵ :
"ואותו היום מת אברהם, שלא יראה את עשיו בן בנו יוצא לתרבות רעה, ואין זה סיבה טובה שהבטיחו הקדוש ברוך הוא.
לפיכך, קיצר הקדוש ברוך הוא, ה' שנים משנותיו,
ש-יצחק חי קפ' שנה, וזה קעה'.
ובישל יעקב עדשים, להברות את האבל.
ולמה עדשים?
שדומות לגלגל, שהאבילות לגלגל חוזר בעולם".
והנה, באותה העת, עבר אותו רשע ה' עבירות, וכמבואר בגמרא ⁶ :
"אמר רבי יוחנן, חמש עבירות, עבר אותו רשע באותו היום -
בא על נערה המאורסה, והרג את הנפש, וכפר בעיקר, וכפר בתחיית המתים,
ושט את הבכורה ⁷ ".
וכן הוא, במדרש רבה ⁸ :
"אמר לו, מה טיבו של נזיד זה?
אמר לו, שמת אותו זקן.

³ "פרשת יתרו", (שנת תרעג').

⁴ בראשית, כה' - כט'.

⁵ בראשית, כה' - ל', ד"ה "מן האדום האדום".

⁶ בבא בתרא, טז' ע"ב.

⁷ לשון ביזוי, שביזה את הבכורה.

⁸ בראשית, פרשה סג', יא'.

אמר, באותו הזמן פגעה מדת הדין?

אמר לו, הן.

אמר, אם כן, לא מתן שכר ולא תחית המתים.

ורוח הקדש צונחת ⁹ -

'אל תבכו למת ואל תגדו לו', זה אברהם,

'בכו בכו להלד' ¹⁰, זה יצחק.

ב. והנהגה זו, למד עשיו מקין,

שכן, כאשר שעה הקדוש ברוך הוא להבל ולמנחתו, ואילו לקין ולמנחתו לא שעה,

מיד ¹¹, 'ויהי בהיותם בשדה, ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו'.

ומצינו בזה, בתרגום ירושלמי, ובתרגום התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל:

"עני קין ואמר להבל אחי -

לית דין ולית דיין, ולית עלם אוחרון, ולא למתן אגר טב לצדיקא, ולא לאתפרע מן

רשיעא, ולא ברחמין איתברי עלמא, ולא ברחמין הוא מדבר,

מן בגלל מה איתקבל קורבן מידן ברעו, ומני לא אתקבל ברעו" ¹².

⁹ ירמיה, כב' - י'.

¹⁰ ירמיה, כב' - יד'.

¹¹ בראשית, ד' - ח'.

¹² והיינו:

שבשעה שראה קין שהקדוש ברוך הוא לא שעה למנחתו,

כפר בעיקר, ואמר -

אין דין ואין דיין, ואין עולם הבא, ואין מתן שכר לצדיקים, ואין הקדוש ברוך הוא נפרע מן הרשעים, ולא

ברחמים נברא העולם, ולא ברחמים הוא נוהג.

וכל כך למה?

"מפני שקיבל הקדוש ברוך הוא את קורבן, ואילו את שלי לא".

ג. על מאמר הכתוב בפרשת "משפטים" ¹³, "ראשית בכורי אדמתך, תביא בית יהוה אלהיך, לא תבשל גדי בחלב אמו", כתב רש"י הקדוש זיע"א, ומקורו טהור במסכת חולין ¹⁴ :

"וב-ג' מקומות נכתב בתורה - אחד לאיסור אכילה ¹⁵, ואחד לאיסור הנאה ¹⁶, ואחד לאיסור בישול ¹⁷".

ובטעם האיסור, של "לא תבשל גדי בחלב אמו" ¹⁸, כתב רבינו בחיי זיע"א :
"ועל דרך הפשט, טעם המצווה הזאת -

לפי שהוא מטמטם את הלב,

שהרי החלב נעשה מן הדם ¹⁹, והדם מזגו רע ומוליד אכזריות,

ואחד מטעמי האיסור שבו ²⁰, שאינו מקבל שינוי והתפעלות בגוף כשאר הדברים הנאכלים ²¹,

¹³ שמות, כג' - יט'.

¹⁴ קטו' ע"ב.

¹⁵ שמות, כג' - יט'.

"ראשית בכורי אדמתך, תביא בית יהוה אלהיך, לא תבשל גדי בחלב אמו".

¹⁶ שמות, לד' - כו'.

"ראשית בכורי אדמתך, תביא בית יהוה אלהיך, לא תבשל גדי בחלב אמו".

¹⁷ דברים, יד' - כא'.

"לא תאכלו כל נבלה, לגר אשר בשעריך תתננה, ואכלה, או מכר לנכרי, כי עם קדוש אתה ליהוה אלהיך, לא תבשל גדי בחלב אמו".

¹⁸ שמות, כג' - יט'.

¹⁹ בכורות, ו' ע"ב.

נדה, ט' ע"א.

²⁰ היינו:

האיסור באכילת דם.

ולכך, טבעו הרע, נשאר בתוכו מבלי שינוי.
ואף על פי, שנשתנה עכשיו מדם לחלב, וקיבל שינוי והתפעלות - שהועתק לדבר
אחר,
מכל מקום, כשחוזר ומערבו עם הבשר, הרי חוזר לכוח הדם, וטבעו הראשון
כבתחילה,
והתערבם יחד, מטמטם הלב, ומוליד גסות ותכונה רעה, בנפש האוכל.
וכן דעת הרופאים -
בתערובת דג וגבינה, שנתבשלו כאחד,
שמוליד תכונה רעה, וחולי הצרעת ²² ...
והרמב"ם ז"ל, כתב בזה טעם בטעמי המצוות -
כי מפני שהיה מנהג עובדי אלילים, שהיו אוכלים בשר בחלב בבית תועבותם
בימי חגיהם,
על כן, באה התורה לאסור אותו ... כי כן דרך התורה, לאסור הדברים שהם
לאלילים,
ותצוה עלינו, לעשות ההיפך, כדי לעקור שורש אלילים מן העולם ...
ומן הנראה, כי הטעמים האלה, בלתי מספיקים,
ואינם עיקר בטעם המצוות, אלא, לדחות את השואל!
שהרי, מצווה זו, מכלל החוקים היא, מכלל פרה אדומה ושעיר המשתלח,
וכן דרשו רבותינו ז"ל ²³ -

²¹ היינו:

שאכילת דם, אינה נותנת שום רושם אצל האוכל.

²² יעויין בזה, מה שכתב ה"בית יוסף" זיע"א (יו"ד, סימן פז').

²³ מסכת גן עדן, "אוצר המדרשים".

לעתיד לבוא, הקדוש ברוך הוא מגלה להם לישראל, מפני מה ציוותה התורה
בשר בחלב ופרה אדומה ושעיר המשתלח.

וכיון שכן, דעת חכמים, שהמצווה הזאת מסתרי התורה, כי בוודאי לעתיד לבא
לא יהיה שם לא טמטום הלב ולא עבודה זרה,

שהרי אנו מובטחים בהבטחת ²⁴, 'וַיִּמַּל ה' אֶלֶהֱיָדִי וגו', וכן בהבטחת ²⁵, 'כִּי אֶזְכֹּר
אֶת־פֶּן־אֶל עַמִּים, שָׁפָה בְּרוּרָהּ וגו',
אבל המצווה הזאת, יש לה סוד".

עוד כתב רבינו זיע"א :

"ועל דרך הקבלה, כבר ידעת -

כי כל המצוות כולן, א-לוהיות, וכל אחת מהן מצויירת לציורי דברים של מעלה,
אף כן, החוקים, זיכרון ודוגמא של מעלה,

כי על כן נקראו 'חוקים', לפי שהם חקוקים למעלה.

והבשר והחלב, דוגמא ורמז כנגדם למעלה - דברים מיוחדים,

וכשם שהבשר והחלב, כל אחד מותר בפני עצמו, כן הדברים ההם כל אחד ואחד
מיוחד בפני עצמו,

וכשם שאין עיקר האיסור אלא החיבור, והתורה הרחיקתו, וגזרה ביניהם הבדל
וריחוק, כן הדברים ההם, יש לנו להבין כי יש ביניהם הבדל".

והנה, בהלכות חג השבועות ²⁶, כתב הרמ"א זיע"א :

"וְנוֹהֲגִין בְּכָל מְקוֹם, לֶאֱכֹל מֵאֲכָלִי חֶלֶב בַּיּוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל שְׁבִיעוֹת.

וְנִרְאָה לִי הַטַּעַם, שֶׁהוּא כְּמוֹ הַשְּׂנִי תַבְשִׁילִין שֶׁלּוֹקְחִים בְּלִיל פֶּסַח, זָכָר לַפֶּסַח וְזָכָר
לַחֲגִיגָה, כֵּן אוֹכְלִים מֵאֲכָל חֶלֶב, וְאַחֵר כֶּךָ מֵאֲכָל בָּשָׂר,

²⁴ דברים, ל' - ו'.

²⁵ צפניה, ג' - ט'.

²⁶ או"ח, סימן תצג' סעיף ג'.

וְצָרִיכִין לְהַבִּיאַ עֲמָקָם ב' לָחֶם עַל הַשֶּׁלֶחַן, שֶׁהוּא בְּמָקוֹם הַמְּזֻבָּח,
וַיֵּשׁ בָּזֶה זָכְרוֹן לְ-ב' הַלֶּחֶם, שֶׁהָיוּ מְקַרְיָבִין בְּיוֹם הַבְּכוּרִים".
ויעויין ב"מגן אברהם" ²⁷, שכתב טעם בדבר:
"הטעם, דאיתא בזוהר -

שאותן ז' שבועות, היו לישראל שבעה נקיים, דוגמת אשה המיטהרת מנדתה.
וידוע, ש-דָם נֶעֱכָר ונעשה חלב ²⁸,
והיינו, מדין לרחמים.

ומנהג אבותינו, תורה היא,
אך יש לזוהר, שלא יבא לידי איסור ... ויזהר ליקח מפה אחרת".
ויעויין עוד, מה שכתב בזה ב"משנה ברורה" ²⁹:
"ואני שמעתי עוד, בשם גדול אחד, שאמר טעם נכון לזה -

כי בעת שעמדו על הר סיני, וקיבלו התורה,
[כי בעשרת הדברות, נתגלה להם על ידי זה כל חלקי התורה,
כמו שכתב רב סעדיה גאון, שבעשרת הדברות, כלולה כל התורה],
וירדו מן ההר לביתם,

לא מצאו מה לאכול תיכף, כי אם מאכלי חלב,
כי לבשר, צריך הכנה רבה -

לשחוט בסכין בדוק כאשר ציווה ה', ולנקר חוטי הַחֶלֶב והדם, ולהדיח ולמלוח
ולבשל בכלים חדשים, כי הכלים שהיו להם מקודם שבישלו בהם באותו מעת
לעת - נאסרו להם,

²⁷ סעיף קטן ו'.

²⁸ בכורות, ו' ע"ב.

נדה, ט' ע"א.

²⁹ סעיף קטן יב'.

על כן, בחרו להם לפי שעה מאכלי חלב, ואנו עושין זכר לזה".

ויעויין, מה שכתב ב"שולחן ערוך" ³⁰ :

שמעיקר הדין, לאחר אכילת מאכלי חלב, מותר לאכול מאכלי בשר,

לאחר שיקנח וידיח את פיו, וכמו כן, יהיו ידיו נקיות,

וזה לשונו הטהור :

"אֶכֶל גְּבִינָה, מִתֵּר לֵאכֹל אַחֲרָיו בָּשָׂר, מִיָּד,

וּבְלִבְד שְׂעִינֵן יָדָיו, שֶׁלֹּא יִהְיֶה שׁוֹם דָּבָר מִהַגְּבִינָה נִדְבָק בָּהֶם.

וְאִם הָיָה בְּלִילָה, שְׂאִינוּ יָכוֹל לַעֲנֹן אוֹתָם הַיָּטֵב, צָרִיךְ לְרַחֵצָם.

וְצָרִיךְ לְקַנֵּחַ פִּיו, וְלִהְדִּיחוֹ.

וְהַקְנוּחַ, הוּא שְׂלֵעֵס פֶּת וַיִּקְנַח בּוֹ פִּיו יָפָה, וְכֵן בְּכָל דָּבָר שְׂיִרְצָה,

חוּץ מִקְמָחָא וְתַמְרֵי וַיִּרְקָא, לְפִי שֶׁהֵם נִדְבָקִים בְּחִינֵיכֶם (פירוש - מְקוֹם לְמַעַלָּה

מִבֵּית הַבְּלִיעָה קְרוֹב לַשְּׁנִיִּים), וְאִין מְקַנְחִים יָפָה,

וְאַחֵר כָּךְ, יְדִיחַ פִּיו בְּמִים אוֹ בַּיֵּין".

ברם, דעת הגה"ק רבי שלמה זלמן אויערבאך זיע"א ³¹ , וכן דעת הגה"ק רבי

שמואל הלוי וואזנר זיע"א ³² :

שהמנהג בזה, הוא, להמתין חצי שעה מעת אכילת מאכלי החלב, בכדי שוכל

לאכול מאכלי בשר.

וכאסמכתא לדבריו, הביא לדברי ה"זוהר הקדוש" ^{33 34} :

"תָּא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דִּישְׁרָאֵל לֹא אֶתְקַשְּׁרוּ עוֹבְדֵייהוּ,

³⁰ יו"ד, סימן פט' סעיף ב'.

³¹ "הליכות שלמה" (שבועות, פי"ב. אורחות הלכה, הערה 44).

³² "קובץ מבית לוי" (ענייני יו"ד, הלכות בשר וחלב, סט"ו, ובהערה טז').

³³ פרשת "משפטים", דף קכה' ע"א וע"ב.

³⁴ הביאם הרב "בית יוסף" זיע"א (או"ח, סימן קעג', בד"ה "ויש מחמירין").

מה קתיב?

יַעֲמִי נִגְשִׁיו מְעוֹלָל, וְנָשִׁים מְשָׁלוּ בּוֹי³⁵ ³⁶,

יַמְשָׁלוּ בּוֹי, דִּיקָא³⁷,

וְהָא אוֹקִימָנָא מְלִי, בְּרָזָא דְסַפְרָא דְשִׁלְמָה מְלָכָא, וְהָכִי אֶשְׁכְּחֵן בֵּיהּ.

תּוּ אֶשְׁכְּחָנָן, דְּכָל מָאן דְּאָכִיל הָאִי מִיכְלָא דְאַתְחַבֵּר כְּחָדָא, בְּשַׁעְתָּא חָדָא, אוֹ
בְּסַעוּדָתָא חָדָא,

אַרְבַּעִין יוֹמִין, אֶתְחַזֵּינָא גְדִיָּא מְקַלְסָא בְּקַלְפוֹי³⁸, לְגַבֵּי אֵינוֹן דְּלַעִילָא³⁹, וְסִיעָתָא
מְסַאבָּא מִתְקַרְבִּין בְּהַדִּיהּ⁴⁰,

³⁵ ישעיה, ג' - יב'.

³⁶ בביאור העניין, כתב הגה"ק רבינו דניאל פריש זיע"א, בביאורו "מתוק מדבש":
"פירוש -

החיצונים, נוגשים ולוחצים את עמי,

והנוגשים, יונקים מעולל, פירוש, מן הנערים שהם מט"ט וסנד"ל".

³⁷ בביאור העניין, כתב הגה"ק רבינו דניאל פריש זיע"א, בביאורו "מתוק מדבש":
"לטמא אותו בלילה".

³⁸ בביאור העניין, כתב הגה"ק רבינו דניאל פריש זיע"א, בביאורו "מתוק מדבש":
"ארבעים יום, נראה גדי החיצוני שער עיזים שהוא הס"מ,

מקולס, פירוש מזורז ומזויין בכלי זיינו, שהם כוחות הדין שנכללים בו".

³⁹ בביאור העניין, כתב הגה"ק רבינו דניאל פריש זיע"א, בביאורו "מתוק מדבש":
"כלפי כוחות שלמעלה, כדי לעוררם אל הדין,

ועניין הארבעים יום, הוא, כי בקדושה אנו מוצאים מ' יום שעמד משה בהר סיני, וכדומה,
וכנגדם, יש מלקויות בחוץ,

ולזה, צריך שמירה מ' יום לעבירה,

כי אז יש שליטת החיצונים עליו, ומנדים אותו בהיכלות שלהם".

⁴⁰ בביאור העניין, כתב הגה"ק רבינו דניאל פריש זיע"א, בביאורו "מתוק מדבש":

וְגָרִים לְאַתְעָרָא דִּינִין בְּעֵלְמָא, דִּינִין דְּלֹא קְדִישִׁין.⁴¹
וְאִי אֹלִיד בְּרַ בְּאִינוֹן יוֹמִין, אֲזֻפִּין לִיה נְשִׁמְתָּא מְסִטְרָא אַחְרָא, דְּלֹא אַצְטְרִיכָא⁴²,
וְכִתִּיב⁴³, 'וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים' וְגו'.
אַתִּי לְאַסְתַּאבָּא, מְסִאבִּין לִיה וְדֹא,
דְּכִתִּיב⁴⁴, 'וְנִטְמַתֶּם בָּם', חֶסֶר א',
מְסִאבּוּתָא אֲטִימָא מְכֻלָּא⁴⁵, דְּלִית רְשׁוֹ לְאַתְדַּכָּא הָכִי, כְּשָׂא רִיזִי דְּמְסִאבּוּתָא
דְּמִתְדַּבֵּין⁴⁶.
וְתו, דְּמִסְתַּפֵּי מַחֲיוֹן בִּישׁוֹן, דְּהָא בְּעִינֵיהּ גְּדִיָּא אֲשֶׁתְּכַח, וְכִיל לְאַתְזָקָא, דְּהָא
צִלְמָא דְּבֵר נֶשׁ אֲתַעְבֵּר מִנִּיהּ^{47 48}.

"וסיעות טמאות, המשתלשלות ממנו, מתקרבות עמו לפעול דינים למטה".

⁴¹ בביאור העניין, כתב הגה"ק רבינו דניאל פריש זיע"א, בביאורו "מתוק מדבש":

"ואמר עוד, שהאוכל בשר בחלב, גורם לעורר דינים בעולם, דינים שאינם קדושים,

כי בעוון זה, מתעורר הדין בעולם, להעניש גם על כל שאר העוונות,

שעד עתה, היה פה השטן סתום, והוא גרם לפותחו".

⁴² בביאור העניין, כתב הגה"ק רבינו דניאל פריש זיע"א, בביאורו "מתוק מדבש":

"ואם הוליד בן באלו הארבעים ימים, מלבד נשמתו הטהורה, מתלווה אליה עוד נשמה טמאה מסטרא
אחרא, להחטיאו.

ונשמה זו, אינה צריכה לו, כי היא מטמאה אותו".

⁴³ ויקרא, יא' - מד'.

⁴⁴ ויקרא, יא' - מג'.

⁴⁵ בביאור העניין, כתב הגה"ק רבינו דניאל פריש זיע"א, בביאורו "מתוק מדבש":

"היינו, טומאה המטמטמת אותו יותר מכל הטומאות,

כי מאכל אסור הנכנס בתוך המעיים, הוא נכנס בעצם גופו של האדם, ומטמא אותו יותר מכל שאר
עוונות".

⁴⁶ בביאור העניין, כתב הגה"ק רבינו דניאל פריש זיע"א, בביאורו "מתוק מדבש":

"שאינו יכול להיטהר ממנו בקל, כשאר מיני טומאות שנטהרים מהם".

והנה, בטעם איסור אכילת בשר בחלב, ובטעם הדבר שהמלאכים שביקרו אצל אברהם אע"ה אכלו בשר בחלב⁴⁹, ובטעם הדבר שבחג השבועות אין צריך

⁴⁷ בביאור העניין, כתב הגה"ק רבינו דניאל פריש זיע"א, בביאורו "מתוק מדבש":

"ועוד, שעל ידי אכילת בשר וחלב, מתיירא האדם מחיות רעות,

כי בעיניהם נראה להם כצורת גדי,

כמאמר חז"ל (שבת, קנא' ע"ב), אין חיה שולטת באדם, עד שנדמה לו כבהמה,

ויכול להיות ניזק מחיות הרעות, כי צלם אלהי"ם שהוא צלם האדם, נסתלק ממנו".

⁴⁸ ותרגום דבריו הקדושים:

בא וראה, בשעה שישראל לא הקשרו מעשיהם,

מה כתוב?

'עמי נגשיו מעולל, ונשים משלו בו',

דוקא 'משלו בו',

והרי בארנו הדברים, בסוד ספרו של שלמה המלך, וכך מצאנו בו.

ועוד מצאנו, שכל מי שאוכל מאכל זה שהתחבר כאחד, בשעה אחת, או בסעודה אחת,

ארבעים יום, נראה גדי מקלס בקלפתו, אל אותם שלמעלה, וסיעה טמאה מתקרבים עמו,

וגורם לעורר דינים בעולם, דינים שאינם קדושים.

ואם מוליד בן באותם ימים, מלויים לו נשמה מהצד האחר, שלא צריך אותו,

וכתוב, 'והתקדשתם והייתם קדשים' וגו'.

בא להטמא, מטמאים אותו ודאי,

שכתוב, 'ונטמתם בם', חסר א',

טמאה אטומה יותר מכל, שאין רשות להטהר כך כמו שאר מיני הטמאות שנטהרות.

ועוד, שפונד מחיות רעות, שהרי בעיניהם נמצא גדי ויכול להנזק, שהרי צלם אדם העבר ממנו.

⁴⁹ בראשית, יח' - ח'.

להמתין בין אכילת מאכלי חלב למאכלי בשר⁵⁰, כתב הגה"ק רבינו אלימלך זיע"א מליז'ענסק⁵¹:

"כי בשר, רומז לגשמיות,

ועל ידי שהצדיק אוכל הגשמיות בייחודים, הוא שואב השפעות מעולמות העליונים.

על דרך שאמרו חז"ל, באשה, דם נֶעֱכָר ונעשה חלב⁵².

כמו כן, הצדיק באכילתו, אכילתו נעשה חלב,

דהיינו, השפעה, שנקרא על שם חלב.

ומחמת שאין בנו כוח לעשות הייחוד למטה, לכן ציווה השם יתברך שלא לאכול בשר בחלב,

כדי שלא לַעֲרֹב, מה ששייך למעלה עם מה שלמטה.

ולא כן המלאכים, שכוח בידם לעשות הייחוד אמיתי גמור למטה כמו למעלה,

ולכן, לא היו צריכין לשאוב דווקא מלמעלה, לכן אכלו בשר בחלב.

וזה הטעם, שהתירו לנו בחג השבועות, לאכול אחר גבינה בלא המתנת שיעור,

מחמת, שאז הוא שעת מתן תורה הקדושה, ואנו מראים עצמינו שאנו דוגמת המלאכים בשעת מתן תורה, על ידי התורה.

רק לזה לפעול השפעות, צריך צדיק גמור ושלם, שעל ידי אכילתו בייחודים, יפעול השפעות בייחודים.

אבל, כל זמן שאדם אין שלם בצדקותיו, ועדיין הוא רך כגדי, לפעמים תחזק ולפעמים תחלש ביראתו,

⁵⁰ כן כתב הגה"ק רבינו אלימלך זיע"א מליז'ענסק.

⁵¹ בספרו הקדוש "נועם אלימלך", (פרשת "משפטים").

⁵² בכורות, ו' ע"ב.

נדה, ט' ע"א.

לזה, אין ראויים לילך במעלות קדושים, לעשות ייחודים.

וזה שאמר הכתוב, 'לא תבשל גדי בֶּחֶלֶב אִמּוֹ', פירוש -

כל זמן שאתה רך וחלש בצדקותיך, כגדי,

אסור לך לבשל, דהיינו, להמשיך השפעות מעולמות העליונים על ידי ייחודים.

וזהו 'בֶּחֶלֶב' -

רמז להשפעה, כנ"ל.

'אִמּוֹ' -

רמז לעולמות העליונים, הנקרא אם לעולם התחתון".

ד. על מאמר הכתוב ⁵³, בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ", דרשו רבותינו ז"ל ⁵⁴:

"בְּזָכוֹת שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים נִבְרָא הָעוֹלָם: בְּזָכוֹת חֵלָה, וּבְזָכוֹת מַעֲשָׂרוֹת, וּבְזָכוֹת בְּכוֹרִים.

ומה טעם?

'בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים'.

וְאֵין 'רֵאשִׁית', אֶלָּא חֵלָה,

שֶׁנֶּאֱמַר ⁵⁵, 'רֵאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם'.

אֵין 'רֵאשִׁית', אֶלָּא מַעֲשָׂרוֹת,

הֵיךְ דָּאֵתָּ אָמַר ⁵⁶, 'רֵאשִׁית דְּגָנְךָ'.

וְאֵין 'רֵאשִׁית', אֶלָּא בְּכוֹרִים,

⁵³ בראשית, א' - א'.

⁵⁴ בראשית רבה, פרשה א', ד'.

⁵⁵ במדבר, טו' - כ'.

⁵⁶ דברים, יח' - ד'.

שְׁנָאֵמַר⁵⁷, 'רֵאשִׁית בְּכוּרֵי אֲדָמָתְךָ'."

והנה, בעניינה של מצוות ה"ביכורים", כתב בספר "חכמת המצפון"⁵⁸, משם ספר
"מעייני החיים"⁵⁹:

"כבוד רב ופרסום גדול, עשו למביאי ביכורים.

ויש להבין -

למה דווקא במצווה זו, הכל נעשה בגילוי כה רב, של כבוד ופרסום,

בזמן, שבמצוות אחרות, הכל נעשה בצינעא,

ודווקא, כל המרבה להצניע, הרי הוא משובח?

וכה מתואר המעמד במשנה⁶⁰ -

כִּיצַד מַעְלִין אֶת הַבְּכוּרִים?

כָּל הָעֲזֵרוֹת שֶׁבַּמַּעֲמַד מִתְּכַנְסוֹת לְעִיר שֶׁל מַעֲמַד, וְלִנְיָן בְּרַחוּבָה שֶׁל עִיר, וְלֹא הָיוּ
נִכְנָסִין לְבֵתִים,

וְלַמְשָׁכִים, הָיָה הַמִּמְנָה אוֹמֵר, קוֹמּוּ וְנַעֲלָה צִיּוֹן אֶל בֵּית ה' אֱלֹהֵינוּ.

הַקְּרוֹבִים, מְבִיאִים הַתְּאֵנִים וְהָעֶגְבִּים,

וְהַרְחוֹקִים, מְבִיאִים גְּרוּגְרוֹת וְצִמּוּקִים.

וְהַשּׁוֹר, הוֹלֵךְ לַפְּנִיָּה, וְקֶרְנֵי מִצָּפוֹת זָהָב, וְעֹטֶרֶת שֶׁל זֵית בְּרָאשׁוֹ.

הַחֲלִיל, מִכָּה לַפְּנִיָּה, עַד שְׁמַגִּיעִים קְרוֹב לִירוּשָׁלַיִם.

הִגִּיעוּ קְרוֹב לִירוּשָׁלַיִם, שָׁלְחוּ לַפְּנִיָּה, וְעֹטְרוּ אֶת בְּכוּרֵיהֶם.

הַפְּחוֹת⁶¹, הַסִּגְנִים, וְהַגְּזָבִּים, יוֹצְאִים לְקֶרְאָתָם,

⁵⁷ שמות, כג' - יט'.

⁵⁸ לסבי מו"ר הגה"צ רבי משה איבגי זיע"א.

דברים ב', (מאמר תמו', עמודים רמב'-ג').

⁵⁹ להגה"צ רבי חיים אפרים זי"צ'יק זיע"א.

⁶⁰ מסכת ביכורים, פרק ג', משניות ב' - ד'.

לפי כבוד הנכנסים היו יוצאים,
וכל בעלי אמונות שבירושלים, עומדים לפניהם, ושואלין בשלומם: אחינו אנשי
המקום פלוגי, באתם לשלום?
החליל, מכה לפניהם עד שמגיעין להר הבית.
הגיעו להר הבית, אפלו אגריפס המלך, נוטל הסל על כתפו, ונכנס, עד שמגיע
לעזרה.
הגיע לעזרה, ודברו הלויים בשיר, 'ארוממך ה' כי דליתני ולא שמחת איבי לי'⁶².
ונראה, כי התשובה על הפומבי שעושים למצווה זו, היא -
כי כל דבר שהוא 'ראשית', הוא חביב מאוד, ויש לו חשיבות מיוחדת.
הבכור -
חביב מאוד אצל אביו ואמו, שעל ידו נעשו אב ואם.
בבן הראשון, רואה האדם את צורת עצמו.
לפני בנו הבכור, לא תיאר מעולם כיצד נראה בן שלו.
בבנו, הוא רואה בריאה חדשה ומופלאה.
ומפני שהוא חביב לו מאוד, והוא יוצא חלציו הראשון, הוא מקדיש אותו ל-השם
יתברך,
להראות את חיבתו ואהבתו לו, שהוא מקדיש ומעביר על אהבתו, מפני אהבת ה'
יתברך.
וכן הפרי הראשון -
שהוא מאוד חביב ואהוב על האדם, שנטעו, והצמיחו, הוא פרי עמלו,
אחרי שחרש, זרע, נטע ושמר.

⁶¹ היינו:

שרי הכהנים.

⁶² תהילים, ל' - ב'.

ובכיליון עיניים, מחכה ומצפה לגידול הפרי, עד שהוא זוכה לראות שהפרי
הבשיל ונגמר וראוי לאכילה.

אין זה פרי הקנוי לו מן השוק, ולכן איננו מגלה בו עניין.

שונה הוא הדבר, אם הפרי נתגדל בעמל כפיו,

כי אז, ההנאה מן הפרי, אינה מתחילה מן האכילה,

אלא, משעה שחרש את האדמה, מהיום ומהרגע שבו זרע והשקה.

לא פעם, יעמוד בעל השדה, או הפרדס והכרם, ויתבונן שעה ארוכה בעיניים
עורגות על הפירות,

קשה לו להינתק מהם,

הוא רואה בעיני רוחו, כיצד הם גדלים מרגע לרגע,

ואף בשעה שהוא פורש מהם, הרי הוא חוזר על עקביו, ונפנה שוב להתבונן בהם,

הוא מצפה כל העת, מתי יגיע הפרי לגמר בישולו, ואף על משכבו הוא הוגה בזה.

וכאשר הוא מגיע לשעת האכילה, הוא חש בו טעם כפול,

טעם הפרי, וטעם היגיעה, היינו, חדוות היצירה".

ומשכך :

כאשר נותן האדם להקדוש ברוך הוא, את אותם הפירות היקרים מאוד אל ליבו,

אין לך כניעה גדולה מזו, ואין לך הכרת הטוב גדולה מזו, אל הבורא ית"ש.

ולפיכך :

"כבוד גדול", היו עושים למביאי הביכורים,

כי אין ראויים מהם, לכבוד זה.

ה'. ידוע ומפורסם לכל, שאין לך גדול בַּחֲלָאִים יותר מחולי הנפש, שכן, על ידי

חולי הנפש - גם כאשר הגוף עצמו בריא, אין לך חולה גדול ממנו.

ובעניין זה, כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ⁶³ :

"אפשר לרמוז, במה שאמרו פרק קמא דבתרא ⁶⁴ -

רבי שמעון בר יוחאי אומר: מרגלית טובה היתה לאברהם אבינו תלויה בצווארו, שכל חולה שהיה רואה אותה מיד מתרפא, ובשעה שנפטר - תלאה בגלגל חמה.

והמפרשים פירשו דרך, כידוע, וגם אני בעניי.

אפשר לרמוז -

כי חולי הנפש, על הרוב, בא מסיבת הגאווה,

והעניו, ניצול מכמה וכמה איסורין שבין אדם לחבירו, וגם במילי דאיכא בינו למקום, כידוע.

ואברהם אע"ה, היה מופלג בענווה,

כדכתיב ⁶⁵ , 'וַיִּשְׁתַּחוּ אֲבֹרָהִם, לִפְנֵי עַם הָאָרֶץ', והוא אמר ⁶⁶ - 'וְאַנְכִי עֶפֶר וְאַפֶּר'.

'וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּי ⁶⁷ - שהיה מגייר גיורין ⁶⁸ ,

ובוודאי, שהיה מזהירם על הענווה,

והשומעים, היו מתרפאים מחוליים,

והיו נושאים קל וחומר מאברהם אע"ה, שהיה חכם גדול, שכליותיו נובעות חכמה ⁶⁹ , ועשיר גדול ⁷⁰ , וגיבור ⁷¹ , ומילא העולם חסד ⁷² , ובכל זה היה שפל מאד.

⁶³ בספרו הקדוש "כסא דוד", (דרוש יט' לשבת כלה, בסופו).

⁶⁴ בבא בתרא, טז' ע"ב.

⁶⁵ בראשית, כג' - יב'.

⁶⁶ בראשית, יח' - כז'.

⁶⁷ בראשית, יב' - ה'.

⁶⁸ סנהדרין, צט' ע"ב.

⁶⁹ בראשית רבה, פרשה סא, א'.

והיה תועלת הרבה, לחולים חולי הנפש, שהיו קונים הענווה, ומתרפאים מחולי הנפש.

וזהו המרגלית טובה שהיתה בצווארו, כלומר, בקולו של אברהם אע"ה. ובשעה שנפטר, תלאה בגלגל חמה, דהמסתכל בשמש ילמד הענווה, כי השמש, סבל העלבון שלו, כשקטרגה הלבנה - אי אפשר לשני מלכים וכו' ⁷³, וכמו שפירשו המפרשים, מה שנאמר ⁷⁴, הנעלבים ואינם עולבים וכו', עליהם הכתוב אומר ⁷⁵ - 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'."

⁷⁰ וכמאמר הכתוב (בראשית, כד' - א'):

"וְאֶבְרָהָם זָקֵן, בָּא בַּיָּמִים, וַיהוָה בֵּרַךְ אֶת אֲבְרָהָם בְּכָל."

⁷¹ וכמאמר הכתוב (בראשית, יד' - טו'):

"וַיִּחַלֶּק עֲלֵיהֶם לִלְלָה, הוּא וְעַבְדָּיו, וַיָּכֶם, וַיִּרְדְּפֵם עַד חֹבֶה, אֲשֶׁר מִשְׁמָל לְדַמְשֶׁק."

ועיין עוד, באגדת בראשית (בובר), פרק לד' (א'), ד"ה "ואברהם זקן".

⁷² וכמאמר הכתוב (מכה, ז' - כ'):

"תִּתֵּן אֶמֶת לַעֲקֹב, חֶסֶד לְאֶבְרָהָם, אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתִּינוּ מִיְּמֵי קֶדֶם."

⁷³ חולין, ס' ע"ב:

"אמרה ירח לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם -

אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד?

אמר לה -

לכי ומעטי את עצמך!"

⁷⁴ גיטין, לו' ע"ב:

"הנעלבים ואינם עולבים, שומעין חרפתן ואין משיבין, עושין מאהבה ושמחין בייסורין,

עליהן הכתוב אומר (שופטים, ה' - לא'), 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'."

וכן הוא במסכת שבת, פח' ע"ב).

⁷⁵ שופטים, ה' - לא'.

ובהבנת דבריו הקדושים, נעתיק בזה, לדבריו של הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א מאוז'רוב⁷⁶, בביאור דברי רבי שמעון בר יוחאי - "אבן טובה, היתה תלויה בצווארו של אברהם אבינו":

"ואפשר לומר, בכוונת דברים -

כי היצר הרע, נקרא בשם 'אבן'⁷⁷,

ואברהם אע"ה, שזכה להפוך את יצרו הרע ליצר הטוב, כנ"ל^{78 79}, זכה לאבן טובה.

והנה, כוחו של היצר הרע, הוא רק במי שמתגאה,

כמאמר רבותינו ז"ל בזהר הקדוש⁸⁰, 'דְּהָא, יִצְרָא הָרַע, לֹא שְׂרִיָּא אֱלָא בְּאַתְרֵי דְּאַשְׁתַּכַּח חֲדָוָה דְּחִמְרָא, וְגִסּוּתָא דְּרוּחָא. וְכֵד אֲשֶׁתַּכַּח רוּחָא תְּבִירָא, כְּדִין אֲתַפְּרִשׁ מִנִּיהּ, וְלֹא שְׂרִיָּא בְּהִדְיָה'⁸¹.

נמצא, שאברהם אבינו, ראש וראשון לענוי ארץ, שאמר⁸², 'וְאֶנְכִי עֹפֵר וְאֶפְרָ',

⁷⁶ בפרשת "חיי שרה", (עמודים תקכו'-תקכז').

⁷⁷ סוכה, נב' ע"א:

"שבעה שמות יש לו ליצר הרע ... יחזקאל, קראו אבן,

שנאמר ('יחזקאל, לו' - כו'), 'וְהִסְרֵתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן מִבְּשָׂרְכֶם, וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר'."

⁷⁸ בבא בתרא, יז' ע"א:

"שלושה לא שלט בהן יצר הרע, אלו הן: אברהם, יצחק ויעקב."

⁷⁹ תלמוד ירושלמי, ברכות, פ"ט ה"ט:

"אברהם אבינו, עשה יצר הרע טוב,

דכתיב (נחמיה, ט' - ח'), 'וּמִצָּאתָ אֶת לִבְבוֹ נֶאֱמַן לְפָנָי'."

⁸⁰ חלק א', דף רב' ע"א.

⁸¹ ותרגום דבריו הקדושים:

שְׁהִי, יִצְרָא הָרַע, אֵין שׁוֹרָה אֱלָא בְּמִקּוֹם שְׁנִמְצָאת שְׁמִתָּה הַיֵּן וְגִסּוּת הָרוּם. וְכִשְׁנִמְצָאת רוּחַ שְׁבוּרָה, אֲזַ נְפָרְדַּ מִּמֶּנּוּ וְאֵין שׁוֹרָה עִמּוֹ.

⁸² בראשית, יח' - כז'.

זכה בגלל הענווה, שהיצר הרע הפך אצלו לטוב.

ומצינו גם, שהגאווה עצמה קרויה 'אבן'⁸³,

ובענוותנותו, הפכה לאבן טובה, בבחינת 'וַיִּגְבֶּה לְבֹו בְּדַרְכֵי ה' י'⁸⁴.

ולפיכך, כל חולה הרואה אותו מיד נתרפא -

הוא החולה הנלכד ברשת היצר!

כדרשת רבותינו ז"ל⁸⁵, על הכתוב⁸⁶, 'וְהִסִּיר ה' מִמֶּנּוּ כָּל חֲלִי', זה יצר הרע!

שהרי, מי שהתבונן בענוותנותו של אברהם, שזכה לאבן טובה, וכמבואר, מיד נתרפא מחולי היצר.

ותמצא, שנאמר⁸⁷, 'הַשֶּׁמֶן לֵב הָעָם הַזֶּה', ובתרגום יונתן⁸⁸, 'טַפֵּיִשׁ לִבָּיָה דְעָמָא הָדִין'.

וידוע, שטיפשות וגאווה חד הן,

כדכתיב⁸⁹, 'בְּפִי אֱוִיל חֹטֵר גִּאווָה'.

ובסיפא דקרא⁹⁰, 'וּלְבָבוֹ יָבִין, וְנָשָׁב וְרָפָא לוֹ',

⁸³ במסכת סוטה (ה' ע"א), מצינו לדרשתו של חזקיה:

"אין תפילתו של אדם נשמעת, אלא אם כן משים ליבו כבשר,

שנאמר (ישעיה, סו' - כג'), 'וְהָיָה מִדִּי חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁוֹ ... כָּל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת' וגו'."

וכתב על זה רש"י הקדוש (בד"ה "כבשר"):

"כבשר - שהוא רך, ולא כאבן שהוא קשה".

⁸⁴ דברי הימים ב', יז' - ו'.

⁸⁵ תלמוד ירושלמי, שבת, פ"ד ה"ג.

⁸⁶ דברים, ז' - טו'.

⁸⁷ ישעיה, ו' - י'.

⁸⁸ שם.

⁸⁹ משלי, יד' - ג'.

היינו, שרפואת הנפש, תלויה בהבנת הלב,

כלומר, בענווה - חכמה ⁹¹, שהיא היפוכה של שטות.

ולפי זה, נבין מה שאמרו ⁹² -

גדולה תשובה, שמביאה רפואה לעולם,

שנאמר ⁹³, 'אֶרְפָּא מְשׁוּבָתְךָ, אֶהְיֶה נְדָבָה'.

כי 'מְשׁוּבָתְךָ' היא הגאווה,

כמו שפירש רש"י ⁹⁴: שְׁוֹבְבִים - משמע מזידים, ופרהסיא, לשון מרד וגאווה. כמו
'וַיֵּלֶךְ שׁוֹבֵב בְּדֶרֶךְ לְבוֹ' ⁹⁵.

ומצינו ⁹⁶, שרפואה ד-סליחה, נכללת בכל רפואה,

ולכן, כאשר 'וּלְבָבוֹ יָבִין' ⁹⁷ - תשובה, שהיא היפוכו של 'שׁוֹבֵב בְּדֶרֶךְ לְבוֹ' ⁹⁸,

⁹⁰ של מאמר הכתוב בישיעה הנ"ל (ו' - י'):

"הַשָּׁמַן לֵב הָעַם הַזֶּה, וְאֶזְנֵי הַכֹּהֵן, וְעֵינָיו הַשֹּׁעֵ, פֶּן יִרְאֶה בְּעֵינָיו, וּבְאֶזְנוֹ יִשְׁמַע, וּלְבָבוֹ יָבִין, וְשֵׁב וְרָפָא לוֹ".

⁹¹ סוטה, כא' ע"ב:

"אמר רבי יוחנן -

אין דברי תורה מתקיימין, אלא במי שמשלים עצמו כמי שאינו,

שנאמר (איוב, כח' - יב'), 'וְהִחֲכְמָה, מֵאִין תִּמְצָא'."

⁹² יומא, פו' ע"א.

⁹³ הושע, יד' - ה'.

⁹⁴ עבודה זרה, ז' ע"ב (בד"ה "שובבים").

על מאמר הכתוב (ירמיה, ג' - יד'), "שׁוֹבֵב גְּנוֹם שׁוֹבְבִים".

⁹⁵ ישעיה, נז' - יז'.

⁹⁶ מגילה, יז' ע"ב.

⁹⁷ של מאמר הכתוב בישיעה הנ"ל (ו' - י'):

"הַשָּׁמַן לֵב הָעַם הַזֶּה, וְאֶזְנֵי הַכֹּהֵן, וְעֵינָיו הַשֹּׁעֵ, פֶּן יִרְאֶה בְּעֵינָיו, וּבְאֶזְנוֹ יִשְׁמַע, וּלְבָבוֹ יָבִין, וְשֵׁב וְרָפָא לוֹ".

⁹⁸ ישעיה, נז' - יז'.

אזי⁹⁹, 'אַרְפָּא מְשִׁבֶּתֶם',
ובגלל זה¹⁰⁰, 'אַהֲבֵם נְדָבָה', היינו, אף שאינם ראויים,
כדכתיב¹⁰¹, 'וְלַעֲנוּיִם, יִתֵּן חֵן'.
ונודע¹⁰², שאברהם, שורשו חכמה,
ולפיכך, כל חולה, כלומר, החולה בגאווה - הרואה אותו, מיד נתרפא.
וכשמת אברהם תלאה בגלגל חמה, פירוש -
חמה, משמעותה הכנעה!
כי כשטענה הלבנה¹⁰³, אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד,
לא השיבה כלום!
אלא, היתה מהנעלבין ואינן עולבין¹⁰⁴,
שעליהם נאמר¹⁰⁵, 'וְאַהֲבֵיו כְּצֹאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'.
ולפיכך, תלאה בגלגל חמה, שעל ידה ילמדו להכניעה עצמם!
וסיים אביו: 'אידלי יומא, אידלי קצירא'¹⁰⁶,

⁹⁹ הושע, יד' - ה'.

¹⁰⁰ הושע, יד' - ה'.

¹⁰¹ משלי, ג' - לד'.

¹⁰² "זוהר הקדוש", (חלק ב', דף יד' ע"ב).

¹⁰³ חולין, ס' ע"ב.

¹⁰⁴ גיטין, לו' ע"ב:

"הנעלבין ואינן עולבים, שומעין חרפתן ואינן משיבין, עושין מאהבה ושמחין בייסורין,

עליהן הכתוב אומר (שופטים, ה' - לא'), 'וְאַהֲבֵיו כְּצֹאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'."

וכן הוא במסכת שבת, פח' ע"ב).

¹⁰⁵ שופטים, ה' - לא'.

¹⁰⁶ היינו:

כי בהתבוננות זו בגלגל חמה, יזכה ל-'אידלי קצירא', והיינו, לרפואה כפולה, לנפש ולגוף". עד כאן, דברי קודשו של רבינו זיע"א.

והנה, על מאמר הכתוב ¹⁰⁷, "וְאֶבְרָהִם זָקֵן, בָּא בְּיָמָיו, וַיְהִי בְרַךְ אֶת אֶבְרָהִם בְּכָל", כתב רש"י הקדוש:

"בְּכָל", עולה בגימטריא בן,

ומאחר שהיה לו בן, היה צריך להשיאו אשה".

וכשתדקדק, תמצא:

שמילת "בְּכָל" עם הכולל, עולה בגימטריא כמניין מילת "אבן".

ללמדך:

כהמתבאר בדברי רבינו זיע"א, ובדברי גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, בעניין מעלת האבן,

שאותה הברכה שנתברך בה אברהם אע"ה, היא הכנעת יצרו הרע והפיכתו ליצר הטוב, על ידי מידת הענווה.

וידועים ומפורסמים, דברי רבותינו ז"ל ¹⁰⁸, על מאמר הכתוב ¹⁰⁹, "וַיֵּלֶךְ תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, בְּהִבְרָאָם, בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם":

"אל תקרי 'בְּהִבְרָאָם', אלא בה"י בְּרָאָם".

וביאר בזה, הגה"ק רבינו משה אלשיך זיע"א - "האלשיך הקדוש" ¹¹⁰:

שכאשר החמה מתרוממת וזורחת, ממילא היא מיקלת את חולאי בני האדם,

שכן, האבן של אברהם אע"ה תלויה בחמה.

¹⁰⁷ בראשית, כד' - א'.

¹⁰⁸ מנחות, כט' ע"ב.

¹⁰⁹ בראשית, ב' - ד'.

¹¹⁰ ויקרא, כג' - לג'.

דהנה, על מאמר הכתוב ¹¹¹, "בַּסֶּכֶת תִּשְׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים, כָּל הָאֶזְרַח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֶּכֶת", דרשו רבותינו ז"ל ¹¹², "אמרה תורה, כל שבעת הימים צא מדירת קבע, ושב בדירת עראי".

והיינו, שצריך האדם לָשִׁים אל מול עיניו, את מאמר דוד הע"ה ¹¹³, "יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבָעִים שָׁנָה",

שכל חייו, הינם חיי עראי, אשר סופם לבוא אל קיצם, ועל כן, בחג הסוכות, עליו לצאת מדירת קבע, אל דירת העראי.

ומטעם כך, ברא הבורא ית"ש את עולמו, באות ה' -

שכן, באות ה', נרמזים הדינים של דפנות הסוכה ¹¹⁴, אשר שיעורה הוא ב' דפנות והשלישית אפילו בטפח ¹¹⁵,

וזאת, בכדי ללמד לאדם, שכל התכלית של העולם הזה, הינו "עולם עראי".

ומעתה, נשכיל ונבין, את דברי רבותינו ז"ל ¹¹⁶, על מאמר הכתוב ¹¹⁷, "אֱלֹהֵה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, בְּהִפְרָאֵם, בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אָרֶץ וְשָׁמַיִם":

"אל תקרא 'בְּהִפְרָאֵם', אֶלָּא בְּאַבְרָהָם,

בְּאַבְרָהָם מִתְקַיֵּים עַלְמָא",

שכן, בהיות אברהם אע"ה חי חיי עראי,

¹¹¹ ויקרא, כג' - מב'.

¹¹² סוכה, ב' ע"א.

¹¹³ תהילים, צ' - י'.

¹¹⁴ היינו:

צורת האות ר' שבאות ה', מרמזת על ב' דפנות,

והאות י' אשר בתחתית האות ה', מרמזת על הדופן השלישית, ששיעורה אפילו בטפח.

¹¹⁵ סוכה, ו' ע"ב.

¹¹⁶ "זוהר הקדוש", (פרשת "לך לך", דף פו' ע"ב).

¹¹⁷ בראשית, ב' - ד'.

הוא אינו יכול לקחת מאומה מבני אדם שאינם מהוגנים, אשר כל חפצם ומהותם
הוא "כְּחֵי וְעֶצֶם יָדַי" ¹¹⁸.

ומחמת קדושתו זו, מתקיים כל העולם כולו!

והנה, האותיות מְכֻנּוֹת בשם "אבנים", וכפי שמצינו ב-"ספר היצירה" ¹¹⁹:

"שתי אבנים, בונות שני בתים ¹²⁰,

שלוש, בונות שישה בתים ¹²¹,

ארבע, בונות ארבעה ועשרים בתים ¹²²,

חמש, בונות מאה ועשרים בתים ¹²³,

שש, בונות שבע מאות ועשרים בתים ¹²⁴,

שבע, בונות חמשת אלפים וארבעים בתים ¹²⁵."

וכבר למדנו לעיל, שהאות ה', המלמדת על עניין העראיות,

¹¹⁸ דברים, ח' - יז'.

¹¹⁹ פרק ד' משנה יב'.

¹²⁰ היינו:

מילה בת שתי אותיות, יכולה להיכתב בשתי אופנים.

¹²¹ היינו:

מילה בת שלוש אותיות, יכולה להיכתב בשישה אופנים.

¹²² היינו:

מילה בת ארבע אותיות, יכולה להיכתב בעשרים וארבעה אופנים.

¹²³ היינו:

מילה בת חמש אותיות, יכולה להיכתב במאה ועשרים אופנים.

¹²⁴ היינו:

מילה בת שש אותיות, יכולה להיכתב בשבע מאות ועשרים אופנים.

¹²⁵ היינו:

מילה בת שבע אותיות, יכולה להיכתב בחמשת אלפים וארבעים אופנים.

יש בה את כוח ההולדה, וכפי שמצינו אצל אברהם אע"ה¹²⁶, ואצל שרה אמנו ע"ה¹²⁷, שרק לאחר שנתוספה להם האות ה' בשמם הם זכו לכוח המוליד.

ומעתה, אפשר לבאר :

שאותה "אבן" אשר היתה תלויה בצווארו של אברהם אע"ה, המרמזת על "מידת הענווה" ¹²⁸,

היתה האות ה', המרמזת על עניין העראיות שהיתה בו, אשר היא היסוד והשורש ל-"מידת הענווה".

ומחמתה, הוא זכה לכוח ההולדה, כאשר היא נתוספה לו ולאשתו בשמם. ודוק.

ז. כתב הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א¹²⁹ :

"אמרו רבותינו ז"ל, כי הפוגם ברית הלשון, סופו לפגום גם ברית המעור,

וזהו 'לא יחל דְּבָרוֹ' ¹³⁰, פירוש - לא יחלל דיבורו לפגום ברית הלשון, כי סופו לעשות מעשה,

יְפַכֵּל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה' - בַּפּוֹעַל.

ונראה לעניות דעתי -

כי בא הרמז, בפסוק 'ומה יתרון לבעל הששון'¹³¹, שמדבר על בעלי ששון הרע,

¹²⁶ בראשית, יז' - ה':

"ולא יקרא עוד את שמה אברם, והיה שמה אברהם, כי אב המון גוים נתתי".

¹²⁷ בראשית, יז', טו' - טז':

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם, שְׂרֵי אֶשְׁתְּךָ, לֹא תִקְרָא אֶת שְׁמָהּ שְׂרֵי, כִּי שְׂרָה שְׁמָהּ. וּבִרְכַּתִּי אֹתָהּ, וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה לְךָ בֵּן, וּבִרְכַּתִּיהָ, וְהִי תִהְיֶה לְגֹוִים, מַלְכֵי עַמִּים מִמֶּנָּה יִהְיוּ."

128 וכפי שנתבאר לעיל באות ה'.

¹²⁹ בספרו הקדוש "עדן מקדם", (אות למד, ערך "לשון הרע", עמודים קצד'-קצה').

130 במדבר. ל' - ג':

"אִישׁ כִּי יֵדֵר נֶדֶר לַיהוָה, אוֹ הַשְּׁבַע שְׁבַעָה, לֹא־סָר אֶסֶר עַל נַפְשׁוֹ, לֹא יַחַל דְּבָרוֹ, כָּל הַיֵּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה".

¹³¹ בקהלת ('א - 'א), נאמר:

מה יתרון לבעל הלשון, ראשי תיבות, 'מילה',

שסופו, גם אות ברית מילה."

ובפרט, שראש וראשון למספרי לשון הרע, היה נחש הקדמון, שִׁחָטָא והחטיא את אדם וחוה עמו, וכמו שמצינו לדרשת רבותינו ז"ל¹³², על מאמר הכתוב¹³³, "כי ידע אֱלֹהִים, כִּי בְיוֹם אֶכְלְכֶם מִמֶּנּוּ וְנִפְקָחוּ עֵינֵיכֶם, וְהִיִּיתֶם כְּאֱלֹהִים יִדְעִי טוֹב וְרָע":

"רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי, אָמַר -

הַתְּחִיל אוֹמֵר דְּלִטּוֹרָא עַל בּוֹרָאוֹ!

אָמַר, מֵאֵילָן הָזֶה אָכַל, וּבָרָא הָעוֹלָם,

וְהוּא אוֹמֵר לָכֶם לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ, שְׁלֹא תִבְרָאוּ עוֹלָמוֹת אַחֲרָיו,

דְּכָל אֵינֶשׁ וְאֵינֶשׁ, סְנִי בַר אֶמְנָתִיָּה".

ומדברי לשון הרע הללו, שמקורם התחיל בכוח הגאווה שהיה בו בנחש, הגיע פגם הדעת לעולם.

"אם ישך הנחש בלוא לחש, ואין יתרון לבעל הלשון".

והנה, במסכת ערכין (טז ע"ב), וב"ילקוט שמעוני" (קהלת, רמז תתקפט'), דרשו רבותינו ז"ל:

"ריש לקיש אמר, לעתיד לבא מתקבצין כל החיות אצל הנחש, ואומרים לו -

ארי דורס ואוכל, זאב טורף ואוכל,

אתה, מה הנאה יש לך?

אומר להם, ומה יתרון לבעל הלשון?!

ומפני מה אתה נושך באבר אחד, וכל האברים מרגישים?

אומר להם, ולי מה אתם שואלים?!

אמרו לבעל הלשון, שהוא עומד כאן, והורג ברומי!".

¹³² בראשית רבה, פרשה יט', ד'.

¹³³ בראשית, ג' - ה'.

עוד כתב רבינו זיע"א ¹³⁴ :

"וכתב בזוהר תרומה ¹³⁵, כי יש מקום בגיהנום, נקרא צואה רותחת,

ושם נידונים, אותם שחטאו בהוצאת זרע לבטלה, לכתחילה.

ואותה הטיפה היוצאת לבטלה, כיוון שלא באה בנקבה, מיד לוקחת אותה ליליית, ומתעברת ממנו,

ונולד ממנו, דמות חזיר ודמות כלב.

כי חזיר כלב, גימטריא זרע ¹³⁶."

והנה, לאור דבריו הקדושים, שהמדבר לשון הרע - סופו לפגום בקדושת הברית, ובגודל חומרת הפוגם בקדושת הברית, נראה בסייעתא דשמיא, לבאר כדלהלן :

דהנה, מילת "ערבה", עולה בגימטריא למניין 277,

וכמו כן, מילת "זרע", עולה בגימטריא למניין זה ¹³⁷.

והנה, ה"ערבה", צורתה כצורת שפתיים ¹³⁸.

¹³⁴ בספרו הקדוש "ארבעה שומרים", (הקדמת המחבר, עמוד ו').

¹³⁵ "זוהר הקדוש", (חלק ב', דף קנ' ע"ב).

¹³⁶ היינו:

מילת "חזיר", עולה בגימטריא למניין 225,

ומילת "כלב", עולה בגימטריא למניין 52.

ו-ב' מילים אלו, עולים יחד בגימטריא למניין 277.

וכמו כן, מילת "זרע", עולה בגימטריא למניין 277.

¹³⁷ וכפי שכתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, בספרו הקדוש "לשון חכמים" (חלק ב'), בתפילה שתיקן לאומרה קודם "חבטת הערבה":

"למען מצוות הערבה, אשר מספרה עולה עזר, ומספר זרע,

תעשה ברחמך, עזר, לזרע שלי,

ויהיו כל זרעי, זרע ברכ' ה'."

וכמו כן, ה"ערבה", אין בה לא טעם ולא ריח ¹³⁹.

ואפשר:

שהדבר בא להורות לנו, את עניין ה"ענווה", שכן ¹⁴⁰, "תועבת ה' כל גבה לב",

וכל יסוד ה"לשון הרע", בא מכוח הגאווה שיש באדם,

וכאשר האדם נופל בזה, סופו לפגום בקדושת הברית, הנקראת גם כן "תועבה",

וכפי שמצינו בפרשת העריות ¹⁴¹.

ולפיכך, העצה לזה, היא בחינת "ערבה",

שינהג האדם בעצמו במידת הענווה!

וממילא, יקדש את שפתיו, הדומים בצורתם לצורת הערבה,

וידבר בהם דברי תורה וקדושה, ולא חלילה וחס דברי לשון הרע.

ואזי, יזכה ל"זרע קודש", על ידי שהוא זוכה ומקדש את עצמו.

ועל פי זה, נוכל להבין, את מאמר רבותינו ז"ל ¹⁴²:

"כל המספר לשון הרע ... ראוי להשליכו לכלבים".

שכן לכאורה, יש להתבונן, מהו הלשון "ראוי",

והלא, יותר נכון היה לומר "צריך"?

¹³⁸ וכפי שכתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, בספרו הקדוש "לשון חכמים" (חלק ב'), בתפילה שתיקן לאומרה קודם "חבטת הערבה":

"ותכפר לנו, על מה שחטאנו בפינו ובשפתינו, בכל דיבור אסור,

כי ערבה, דומה לשפתים".

¹³⁹ ויקרא רבה, פרשה ל', יב'.

¹⁴⁰ משלי, טז' - ה'.

¹⁴¹ פרשת "קדושים", פרק כ'.

¹⁴² פסחים, קיח' ע"א.

מכות, כג' ע"א.

ולאור המתבאר, אפשר :

שמחמת שסופו של אדם זה לפגום בבריתו חלילה וחס, והפוגם בבריתו נידון בצואת כלב רותחת,

לפיכך, אמרו רבותינו ז"ל, לשון "ראוי" בדווקא, שהוא רמז לדבר על שם סופו.

והנה, אחרי הודיענו ה' יתברך כל זאת, הנה ה' יתברך לידי, את דברי מו"ז הגה"ק רבינו מסעוד עובדיה זיע"א ¹⁴³ :

"ויש להבין, למה לכלב דווקא?

ואפשר, שכוונתו, היא למה שידוע ¹⁴⁴, **דהמדבר לשון הרע מתגלגל בכלב נובח, רחמנא ליצלן,**

אם כן איפוא, אתי שפיר, שראוי להשליכו לכלבים, שהרי מתגלגל בו נמי".

ואפשר :

שהוא כעין המתבאר בדברינו, שטעם הדבר שאותו אדם מתגלגל בכלב, הוא על שם סופו, ומחמת גודל חוליו - חולי הנפש.

ח. על מאמר הכתוב בפרשת "בחוקותי" ¹⁴⁵, "וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב, וְאָף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק, וְאָף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֹר, וְהָאֶרֶץ אֲזָכֹר", כתב רש"י הקדוש :
" וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב' - בחמישה מקומות נכתב מלא ^{146 147}, ואליהו חסר בחמישה מקומות ^{148 149}, "

¹⁴³ בספרו הקדוש "בניין אב", (הנדפס בתוך ספר "תורה וחיים" עה"ת, חלק ב', עמוד מח', מהדורת תשעג').

¹⁴⁴ "פלא יועץ", (ערך גלגול).

¹⁴⁵ ויקרא, כו' - מב'.

¹⁴⁶ היינו:

בחמישה מקומות, נכתב שמו של יעקב אע"ה, במילוי האות ו', "יעקֶב".

¹⁴⁷ ה' המקומות:

א. "וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב, וְאָף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק, וְאָף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֹר, וְהָאֶרֶץ אֲזָכֹר", (ויקרא, כו' - מב').

יעקב נטל אות משמו של אליהו, ערבון, שיבוא ויבשר גאולת בניו".

והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "פינחס" ¹⁵⁰, "לִכְן אָמַר, הִנְנִי נֹתֵן לּוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם", כתב "בעל הטורים":

"שְׁלֹם כְּתִיב, וְהוּא ו' קְטִיעָא ¹⁵¹ ...

ב. "כֹּה אָמַר יְהוָה, הִנְנִי שֹׁב שְׁבוֹת אֶהְיֶה יַעֲקֹב, וּמִשְׁכַּנְתִּיו אָרְחָם, וּנְבִנְתָה עִיר עַל תֵּלָה, וְאַרְמוֹן עַל מִשְׁפָּטוֹ יֵשֵׁב", (ירמיה, ל' - יח').

ג. "גַּם זָרַע יַעֲקֹב וְדוֹד עַבְדִּי אֲמַאס, מִקְחַת מִזְרְעוֹ מִשְׁלִים, אֶל זָרַע אֲבָרָהָם יִשְׁחַק וְיַעֲקֹב, כִּי אֲשִׁיב אֶת שְׁבוֹתָם, וְרַחֲמֵתִים", (ירמיה, לג' - כו').

ד. "וְאַתָּה אֵל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב, וְאֵל תַּחַת יִשְׂרָאֵל, כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעַךְ מִרְחוֹק וְאֶת זֶרְעֶךָ מֵאֶרֶץ שָׁבִים, וְשֹׁב יַעֲקֹב וְשָׁקֵט, וְשָׁנָן וְאֵין מַחְרִיד", (ירמיה, מו' - כז').

ה. "לֹא כֹאֵלָה חֶלֶק יַעֲקֹב, כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא, וְשָׁבֵט נַחֲלָתוֹ, יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ", (ירמיה, נא' - יט').

כן כתב רבינו דוד אבודרהם זיע"א, (סדר מוצאי שבת).

¹⁴⁸ היינו:

בחמישה מקומות, נכתב שמו של אליהו הנביא זכור לטוב, חסר האות ו', "אליה".

¹⁴⁹ ה' המקומות:

א. "וּמִלֶּאךָ יְהוָה דִּבֶּר אֶל אֱלֹהֵי הַתְּשֻׁבִי, קוֹם עֲלֶה לִקְרֹאת מִלֶּאכִי מֶלֶךְ שִׁמְרוֹן, וְדַבֵּר אֵלֶיךָ, הַמְבִלִי אֵין אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל - אַתָּם הַלְכִים לְדֶרֶשׁ בְּבַעַל זָבוֹב אֱלֹהֵי עֶקְרוֹן", (מלכים ב', א' - ג').

ב. "וְלֹכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה, הַמָּטָה אֲשֶׁר עָלִיתָ שָׁם לֹא תִגְדַּר מִמֶּנָּה, כִּי מוֹת תָּמוּת, וַיִּלֶּךְ אֱלֹהֵי", (מלכים ב', א' - ד').

ג. "וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו, אִישׁ בַּעַל שָׁעַר וְאַזּוֹר עוֹר אֲזוֹר בְּמִתְנִי, וַיֹּאמֶר, אֱלֹהֵי הַתְּשֻׁבִי הוּא", (מלכים ב', א' - ח').

ד. "וַיַּעַן אֱלֹהֵי וַיִּדְבֹּר אֵלֵיהֶם, אִם אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲנִי תִגְדַּר אֲשׁ מִן הַשָּׁמַיִם וְתֹאכַל אֶתְּךָ וְאֶת חֲמִשִּׁיךָ, וְתִגְדַּר אֲשׁ אֱלֹהִים מִן הַשָּׁמַיִם, וְתֹאכַל אֹתוֹ וְאֶת חֲמִשִּׁיו", (מלכים ב', א' - יב').

ה. "הִנֵּה אֲנִי שֹׁלֵם לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא, לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יְהוָה, הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא", (מלכים ב', ג' - כג').

כן כתב רבינו דוד אבודרהם זיע"א, (סדר מוצאי שבת).

¹⁵⁰ במדבר, כה' - יב'.

¹⁵¹ היינו:

וְקָטִיעָא, כִּי פִנְחָס הוּא אֵלֵיהּ,

וְכֵן 'אֵלֵיהּ' כְּתִיב, חֹסֵר וְ.

וַיַּעֲקֹב מֵלֹא וְ, שְׁנִטֵּל וְ מֵאֵלֵיהּ לְמִשְׁכּוֹן,

עַד שִׁיבָא עִם הַמָּשִׁיחַ, וַיִּגָּאֵל אֶת בָּנָיו.

וְזֶהוּ ¹⁵², 'יִגָּל יַעֲקֹב יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל',

'יִשְׁמַח', אוֹתִיּוֹת 'מָשִׁיחַ',

שְׁיִשְׁמַח לִימּוֹת הַמָּשִׁיחַ, וַיַּחֲזֹר ה'-וְ, וַיְהִי אֵלֵיהּ שְׁלָם."

וַיַּעֲוִין עוֹד, בְּפִירוּשׁוֹ שֶׁל רַבִּינוּ דוֹד אַבּוּדְרָהִם זִיע"א ¹⁵³:

"וְהִטְעָם, דֶּרֶךְ מִשָּׁל, לוֹמֵר -

כִּי יַעֲקֹב אֲבִינוּ, תִּפְשׁ לֵאמֹר ה'-וְ מִשְׁמֹו בְּתוֹרָה, מִשְׁכּוֹן, עַד שִׁיבָא עִם מָשִׁיחַ בֶּן

דוֹד, הַמוֹכֵת בְּשִׁישָׁה מִיָּדוֹת,

שֶׁנֶּאֱמַר בְּמָשִׁיחַ ¹⁵⁴, 'וַיִּנָּחֶה עָלָיו רוּחַ ה', רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה, רוּחַ עֲצָה וְגִבּוֹרָה, רוּחַ

דַּעַת וַיִּרְאֶת ה' ,

וְאִזּוֹ יַחֲזִיר לוֹ ה'-וְ, וַיְהִי שְׁמוֹ שְׁלָם."

וְהֵנָּה, כֶּתֵב גֵּאוֹן עוֹזִינוּ - הַרְבֵּי חֵיד"א זִיע"א ¹⁵⁵, עַל מֵאֵמֶר הַכְּתוּב הַנִּזְכָּר:

"אֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל ¹⁵⁶, 'וַיִּשְׁעֵם ה' לְקִיָּן אוֹתוֹ' ¹⁵⁷, אוֹת וְ, זֶהוּא חַיִּים.

מִלֵּת "שְׁלֹום", כְּתוּבָה בְּסִפְרֵי הַתּוֹרָה "שְׁלִים",

שֶׁכֵּן, הָאוֹת ו' נִקְטָעָה, וְנִרְאִית כְּמוֹ הָאוֹת י'.

¹⁵² תהילים, יד' - ז'.

¹⁵³ סדר מוצאי שבת.

¹⁵⁴ ישעיה, יא' - ב'.

¹⁵⁵ בספרו הקדוש "פני דוד", (פרשת "בלק", אות טז').

¹⁵⁶ "זוהר הקדוש", (חלק א', דף רמא' ע"ב).

¹⁵⁷ בראשית, ד' - טו'.

והיינו דְּשָׁאָלָה רחב¹⁵⁸, 'וְנִתְּתָם לִי אוֹת אֶמֶת', סימנא דחיי בעאת מיניהו, כמו שכתב בזוהר הקדוש¹⁵⁹.

ואפשר, דמשום הכי, כתיב לפעמים 'יַעֲקֹב' מלא ו',

להודיע, דיעקב אע"ה לא מת¹⁶⁰,

ומשום הכי, כתיב ב-ו', אות חיים".

ומדבריו הקדושים למדנו, שהאות ו', מרמזת על עניין החיים,

ולפיכך, לקח יעקב אע"ה מאליהו הנביא, את האות ו' בדווקא, שבה נרמז עניין החיים.

ט. כתב הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א¹⁶¹:

"דע, כי יש קליפה הנקראת בכל המקובלים 'שנשע',

ראשי תיבות: שפחה, נבל, שנואה, עבד,

כדכתיב¹⁶², 'תַּחַת שְׁלוֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ, וְתַחַת אַרְבַּע לֹא תוּכַל שְׁאֵת. תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלֹךְ, וְנָבֵל כִּי יִשְׁבַּע לָחֶם. תַּחַת שְׁנוּאָה כִּי תִבְעַל, וְשִׁפְחָה כִּי תִירֶשׁ גְּבֻרָתָה'.

ומספרו תשי"ך¹⁶³.

והמבטל לקליפה זו, הוא עשרה פעמים הוי"ה במילואיו¹⁶⁴, שעולים תש"ך¹⁶⁵.

¹⁵⁸ יהושע, ב' - יב'.

¹⁵⁹ חלק א', דף רמא' ע"ב.

¹⁶⁰ תענית, ה' ע"ב.

¹⁶¹ בספרו הקדוש "עדן מקדם", (אות מס, ערך "מעשרות", אות ג').

¹⁶² משלי, ל', כא' - כג'.

¹⁶³ היינו:

מילת "שנשע", עולה בגימטריא למניין 720, וכמניין תש"ך.

¹⁶⁴ היינו:

כאשר נכתוב שם הוי"ה במילוי יודי"ן, כזה: יוד הי ויו הי,

ובהם, המלאך הממונה, הנקרא 'השמאל',
והוא נכנע, תחת יי פעמים הוי"ה במילואיו.
והמלאך הזה, היה קורא תיגר לפני הקדוש ברוך הוא, שלא ליתן תורה לישראל,
כי אם למלאכים.
והשיב לו הקדוש ברוך הוא: הרי כתוב בתורה ¹⁶⁶, 'לא תִבְשֹׁל גְדֵי בַחֲלָב אִמּוֹ',
ואתם אכלתם בשר בחלב, כשבאתם אצל אברהם אבינו.
מיד נשתתק המלאך 'השמאל'.
וזהו סוד ¹⁶⁷, 'לא תִבְשֹׁל גְדֵי בַחֲלָב אִמּוֹ', וכתוב בתריה ¹⁶⁸, 'הִנֵּה אֲנֹכִי שֹׁלֵחַ מַלְאָךְ
לִפְנֶיךָ', ראשי תיבות: 'השמאל'.
ורצונו לומר: בשביל 'לא תִבְשֹׁל גְדֵי בַחֲלָב אִמּוֹ' ¹⁶⁹, שלחתי המלאך 'השמאל'
שהיה מליץ בעד המלאכים.

יעלה הכל בגימטריא למניין 72, והוא אחד משמות ע"ב.

¹⁶⁵ היינו:

מניין עשרה פעמים של שם הוי"ה במילוי יודי"ן, עולה בגימטריא למניין 720.

¹⁶⁶ שמות, כג' - יט'.

שמות, לד' - כו'.

דברים, יד' - כא'.

¹⁶⁷ שמות, כג' - יט'.

שמות, לד' - כו'.

דברים, יד' - כא'.

¹⁶⁸ שמות, כג' - כ'.

¹⁶⁹ שמות, כג' - יט'.

שמות, לד' - כו'.

דברים, יד' - כא'.

וסמך ליה גם כן ¹⁷⁰, 'ויאמר יהוה אל משה, כתב לך את הדברים האלה, כי על פי הדברים האלה, כרתי אתך ברית ואת ישראל',

כלומר, מכח 'לא תבשל' ¹⁷¹, 'כרתי אתך ברית ואת ישראל' ¹⁷² - ולא עם המלאכים.

ובזכות המעשר שישראל נותנים, דוחין הקליפה הזאת, בסוד השם 'ירת',
כי ידוע תדע -

כי גדול כוח המעשר שדוחה כל הקליפות ... כי סודו גדול ונורא.
וידוע -

כי סוד שם אחד משמות ע"ב, הנקרא 'ירת', שהוא גימטריא 'אתרוג',
בו פגם אדם הראשון, בסוד שבא אדם הראשון ליטול עלה לכסות ערוותו, צווח
האילן: 'אל תבואני רגל גאונה, ויד רשעים אל תגדני' ¹⁷³,
ראשי תיבות: 'אתרוג', שבו פגם אדם הראשון.

ולכן, נדבקו בו כל הקליפות, כל קל' שנים שפירש מאשתו.
ודע -

כי מעשר, גימטריא 'ירת', שבו דחה הקדוש ברוך הוא למלאכים,
וכמו שאירע ליעקב, בשביל שלא קיים - 'וכל אשר תתן לי, עשר אעשרנו לך' ¹⁷⁴,
כתיב ¹⁷⁵, 'ויאבק איש עמו' - והוא הקליפה, שר של עשיו, כנודע.

¹⁷⁰ שמות, לד' - כז'.

¹⁷¹ שמות, כג' - יט'.

שמות, לד' - כו'.

דברים, יד' - כא'.

¹⁷² שמות, לד' - כז'.

¹⁷³ תהילים, לו' - יב'.

¹⁷⁴ בראשית, כח' - כב'.

וידוע -

שיש אלף ו-תק"מ רקיעים, המשפיעים טובה לנותן מעשרותיו כראוי.

וזה סוד -

עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר¹⁷⁶, עולה ממש אלף תק"מ.

וזהו סוד -

לֹא תִבְשֹׁל גְּדִי¹⁷⁷, וסמיך ליה עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר¹⁷⁸,

לומר: בשביל לֹא תִבְשֹׁל גְּדִי¹⁷⁹, ובשביל עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר¹⁸⁰,

כִּי עַם קְדוֹשׁ אַתָּה לַ-ה' אֱלֹהֶיךָ¹⁸¹, ולא המלאכים¹⁸².

זאת תורת העול"ה:

א. ראש וראשון לנותני מעשרות בשלימות ובהכנעה¹⁸³, היה אברהם אע"ה,

¹⁷⁵ בראשית, לב' - כה'.

¹⁷⁶ דברים, יד' - כב'.

¹⁷⁷ שמות, כג' - יט'.

שמות, לד' - כו'.

דברים, יד' - כא'.

¹⁷⁸ דברים, יד' - כב'.

¹⁷⁹ שמות, כג' - יט'.

שמות, לד' - כו'.

דברים, יד' - כא'.

¹⁸⁰ דברים, יד' - כב'.

¹⁸¹ דברים, יד' - כא'.

¹⁸² "כן כתב רבינו שמשון מאוסטרופולי זלה"ה, בספר 'דן ידיו' בפירוש על 'ספר קרנים', מאמר י"ב."

¹⁸³ על אף שקין והבל קדמו לו, מכל מקום, קין הביא את מעשרותיו בעין צרה, והבל את מעשרותיו מחמת שקין אחיו הביא - ולא מחמת שחשק במצווה זו.

- וכמאמר הכתוב ¹⁸⁴, "וַיִּבְרָךְ אֶל עֲלִיּוֹן אֲשֶׁר מִגֵּן צָרִיךְ בִּיָּדָךְ, וַיִּתֵּן לוֹ מַעֲשֵׂר מְכַל".
ולקיום מצווה זו, זכה אברהם אע"ה, על ידי ענוותנותו הגדולה, בבחינת "אבן טובה" הנרמזת באות ה' ¹⁸⁵,
שכן, נתינת המעשרות נעוצה במידת הענווה וההכנעה, וכמצוות הביכורים ¹⁸⁶.
ב. כתב הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א ¹⁸⁷:
"מעשר, מלבד שהוא סגולה לעושר ¹⁸⁸,
עוד בה, שהוא תיקון לעוון הזנות ¹⁸⁹".
ולאור המתבאר, יובנו הדברים אל נכון:
שכן, נתינת המעשרות נעוצה במידת הענווה וההכנעה, וכמצוות הביכורים ¹⁹⁰,
וכבר נתבאר לנו ¹⁹¹, שהתיקון לפגם הברית, נעשה על ידי מידת הענווה,
ובפרט, שעניין זה, הוא אשר גרם לחטאו של אדם הראשון ¹⁹².
ג. על מאמר הכתוב בפרשת "ואתחנן" ¹⁹³, "לֹא מִרְבֶּכֶם מִכָּל הָעַמִּים חֶשֶׁק
יְהוָה בָּכֶם, וַיִּבְחַר בָּכֶם, כִּי אֶתֶם הִמָּעֵט מִכָּל הָעַמִּים", דרשו רבותינו ז"ל במסכת
חולין ¹⁹⁴:
¹⁸⁴ בראשית, יד' - כ'.
¹⁸⁵ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ה'-ו'.
¹⁸⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.
¹⁸⁷ בספרו הקדוש "עדן מקדם", (אות מס, ערך "מעשרות", אות ב').
¹⁸⁸ תענית, ט' ע"א:
"עשר בשביל שתתעשר".
¹⁸⁹ הרב "נחלת בנימין", (מצווה כג', סימן ב').
¹⁹⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.
¹⁹¹ באות ז'.
¹⁹² וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.
¹⁹³ דברים, ז' - ז'.

"אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל -

חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה, אתם ממעטין עצמכם לפני¹⁹⁵,

נתתי גדולה לאברהם, אמר לפני¹⁹⁶, 'וְאַנְכִי עֹפֵר וְאַפֶּר',

למשה ואהרן, אמר¹⁹⁷, 'וְנִחַנּוּ מִה',

לדוד, אמר¹⁹⁸, 'וְאַנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ'...

גדול שנאמר במשה ואהרן, יותר ממה שנאמר באברהם,

דאילו באברהם, כתיב, 'וְאַנְכִי עֹפֵר וְאַפֶּר'. ואילו במשה ואהרן, כתיב, 'וְנִחַנּוּ מִה'."

הנה, יעקב אע"ה, היה "שלימא דאבהן"^{199 200}, וכמו כן היה כלול יחד עם משה רע"ה.

¹⁹⁴ פט' ע"א.

¹⁹⁵ וביאר בזה רש"י הקדוש:

"לפי שאין אתם מרבין עצמכם, אלא ממעטין,

לפיכך, חשק בכם,

'כי אתם המעט' - ממעטין עצמכם בעונה."

¹⁹⁶ בראשית, יח' - כז'.

¹⁹⁷ שמות, טז' - ח'.

¹⁹⁸ תהילים, כב' - ז':

"וְאַנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ, חֲרַפְתָּ אָדָם וּבָזוּי עָם."

¹⁹⁹ "זוהר הקדוש", חלק א', דף קמז' ע"ב.

ובעוד מקומות.

²⁰⁰ צא ולמד מה שכתב בספר "תשב"ץ קטן" (סי' תקמא'), לבעל "הגהות מיימוניות" על הרמב"ם:

"יעקב אבינו, נקרא ישראל, לפי שהיה סוף האבות, ובו כלל האבות והאמהות,

ישראל"ל -

יצחק, שרה, רבקה, רחל, אברהם, לאה."

דהנה, על מאמר הכתוב ²⁰¹, "ויאמר ראובן אל אביו, לאמר, אֶת שְׁנֵי בְנֵי תָמִית אִם
לֹא אֲבִיָּאנוּ אֵלֶיךָ, תִּנָּה אֹתוֹ עַל דְּדִי, וְאֲנִי אֲשִׁיכְנוּ אֵלֶיךָ", כתב "בעל הטורים":
"ב' במסורה ²⁰², דין ²⁰³, ואידך ²⁰⁴ ²⁰⁵ - 'ופתה תמית קנאה'.
דורש אותו במדרש, בעדת קורח - דכתיב בהו קנאה ²⁰⁶,
'ויקנאו למנשה במחנה' ²⁰⁷ - אלו דתן ואבירם.
בשביל שאמר ²⁰⁸, 'אֶת שְׁנֵי בְנֵי תָמִית', נתקיים בשני בניו, והם דתן ואבירם.
'אֶת שְׁנֵי' - בגימטריא, הם דתן ואבירם ²⁰⁹.
ובביאור העניין, כתב מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א ²¹⁰:
"שוב ראיתי בדברי המקובלים ²¹¹, דיעקב ומשה הם גוף אחד, ובמידה אחת,

²⁰¹ בראשית, מב' - לז'.

²⁰² היינו:

ב' פעמים, מצאנו במסורה לשון של "תמית".

²⁰³ היינו:

מאמרו של ראובן, לאביו - יעקב אע"ה.

²⁰⁴ היינו:

המקום השני, שבו מצאנו לשון של "תמית".

²⁰⁵ איוב, ה' - ב'.

²⁰⁶ היינו:

ש-ב' מקומות אלו, בהם נאמר לשון של "תמית", נאמרו בעניינו של קורח שהיה בו את עניין הקנאה.

²⁰⁷ תהילים, קו' - טז'.

²⁰⁸ בראשית, מב' - לז'.

²⁰⁹ היינו:

המילים "אֶת שְׁנֵי", עולים בגימטריא למניין 761,

וכמו כן, המילים "הם דתן ואבירם" עם ג' המילים, עולים למניין זה.

²¹⁰ בספרו הקדוש "פרח שושנה" על התורה.

אלא, שזה הוא למעלה מזה.

וכמו שכתב בתיקונים ²¹², יעקב מלבר ומשה מלגאו,

ופירש הרב של"ה ז"ל ²¹³, יעקב הוא מרכבה לתפארת במקומו הנגלה, ומשה מרכבה להנעלם של תפארת שהוא הדעת ...

הרי בפירוש, דמשה ויעקב הם במידה אחת,

ולזה נתקיים הדבר, על ידי משה רבינו ע"ה."

ומבואר מדברי הקדושים :

שמכיוון שמשה רע"ה ויעקב אע"ה, קשורים זה בזה,

אם כן, כאשר דתן ואבירם מתו על ידי משה רבינו ע"ה,

נחשב הדבר, כאילו מתו על ידי יעקב אע"ה.

וממילא, אמירתו של ראובן ²¹⁴, "אֶת שְׁנֵי בְנֵי תָמִית",

נתקיימה, שהמית משה רע"ה - מכוחו של יעקב אע"ה, את שני צאצאיו של ראובן - דתן ואבירם.

ומעתה, כאשר דרשו רבותינו ז"ל ^{215 216}, "גדול שנאמר במשה ואהרן, יותר ממה שנאמר באברהם" :

²¹¹ יעניין בדברי ה"זוהר הקדוש" (בראשית, דף כג' ע"ב): "וּבְגִין כֶּךָ, יַעֲקֹב מֹשֶׁה וַיֹּסֶף כְּחֵדָּא אֲזָלִי".

ועיין עוד בספר "עץ חיים", להמהרח"ו זיע"א (שער הכללים. ובשער מ', דרוש ו').

ובספר "עמק המלך", להגה"ק רבינו נפתלי הרץ בכרך זיע"א (שער יד', פרק קיח').

ובספר "קהלת יעקב", להגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א - תלמיד "החוזת מלובלין" זיע"א (ערך לב').

²¹² "תיקוני הזוהר" (תיקון יג', דף כט' ע"א).

²¹³ בראשית, פרשת "ויצא", תורה אור - ב'.

²¹⁴ בראשית, מב' - לז'.

²¹⁵ חולין, פט' ע"ב.

²¹⁶ וכפי שהובא לעיל בתחילת אות זו.

דבר זה, כלול אף ביעקב אע"ה, שהיה ענוותן גדול מאין כמותו!

ד. על מאמר הכתוב בפרשתו²¹⁷, "עֲשֹׂר תַעֲשֶׂר אֶת כָּל תְּבוּאֹת זֶרְעֶךָ, הַיֵּצֵא
הַשְּׂדֶה שְׁנָה שְׁנָה", דרשו רבותינו ז"ל²¹⁸:

"אם זכיתם, סוף שְׁהם יוצאין לזרע השדה,

ואם לאו, סוף שְׁהיוצא השדה מתגרה בכם, זה עשו".

ולאור המתבאר, יובנו הדברים אל נכון:

עשיו הרשע, היה גלגול של קין - שהיה מצד הנחש, ואף נהג בהנהגותיו²¹⁹,

אשר כולם נעוצים בעניין מידת הגאווה.

עשיו הרשע, הביא לאביו כלב למאכלו²²⁰, באשר הוא "קליפת כלב"²²¹.

וכבר ידעת, שהכלב הוא עז שבחיות²²², ובבחינת מידת הגאווה,

²¹⁷ דברים, יד' - כב'.

²¹⁸ מדרש תנחומא, (פרשתו, אות יח').

²¹⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

²²⁰ תרגום התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל, (בראשית, כז' לא):

"וְעָכִיב מִימְרָא דִּי מְנִיָּה צִידָא דְכָא, וְאַשְׁכַּח כְּלָבָא חָדָא וְקָטְלִיָּה, וְעָבַד אִף הוּא מְנִיָּה תַבְּשִׁילִין וְאַיְתִי לְאַבּוֹי,
וְאָמַר לְאַבּוֹי - יָקוּם אָבָא וְיִכּוֹל מְצִידָא דְכָרִיָּה, בְּדִיל דִּיתְבָּרְכִינִי נַפְשָׁךְ".

ותרגום דבריו הקדושים:

הקדוש ברוך הוא, מנע מעשיו להביא לאביו ציד טהור,

עד שהוא מצא כלב, והרגו,

וממנו הוא הכין מטעמים, והביאם לאביו,

ואז הוא אמר לאביו: יקום אבי ויאכל מציד בנו, בשביל שיברכני ברכה מנפשו.

²²¹ בראשית רבה, פרשה עה', ג'.

הגה"ק רבינו משה זכות זיע"א, (הגהות הרמ"ז, לזוהר שמות, עמוד 73).

"קהלת יעקב", (ערך כל).

²²² ביצה, כה' ע"ב.

וכמאמר הכתוב ²²³, "וְהַפְלֵבִים עֲזִי נַפֶּשׁ, לֹא יָדְעוּ שְׂבָעָה, וְהִמָּה רֵעִים לֹא יָדְעוּ
הֶבְיִן, כָּלֶם לְדַרְכָּם פָּנוּ, אִישׁ לְבָצְעוֹ מִקְצָהוּ".
ועל כן, כאשר אין עם ישראל נוהגים בהנהגתם של אברהם אע"ה ושל יעקב
אע"ה, מידת הענווה,
והיינו, שהם לא מקיימים את מצוות המעשרות,
אזי, סופם ללקות באיש הגאווה, עשיו הרשע.
ולפיכך, על ידי דיבורי לשון הרע, שתכליתם במידת הגאווה,
מתגלגל האדם בכלב ²²⁴, משורש נשמתו, חלילה וחס.
ה. יעקב אע"ה, אשר היה אחוז במידת הענווה, זכה להשלים את תיקונו,
באמצעות מאכלות קדושות וטהורות, בעת שנתנם לאביו - יצחק אע"ה ²²⁵,
ולעומתו, עשיו הרשע, אשר היה אחוז במידת הגאווה, פגם בתיקונו, באמצעות
מאכלות אסורות, אשר חפץ ליתנם לאביו - יצחק אע"ה ²²⁶.
והנה, כתב הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א ²²⁷, משמו של גאון עוזינו -
הרב חיד"א זיע"א ²²⁸ :

²²³ ישעיה, נו' - יא'.

²²⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²²⁵ בראשית, כז' - כה'.

²²⁶ תרגום התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל, (בראשית, כז' לא'):

"וְעָפִיב מִימְרָא דִּי מְנִיָּה צִידָא דְכִיָּא, וְאַשְׁכַּח כָּלֵבָא חֲדָא וְקִטְלִיָּה, וְעַבְד אָף הוּא מְנִיָּה תְּבַשְׁלִין וְאַיְתִי לְאַבְוִי,
וְאָמַר לְאַבְוִי - יָקוּם אָבָא וְיִכּוֹל מְצִידָא דְבְרִיָּה, בְּדִיל דִּי תִבְרַכְיָנִי נַפְשָׁךְ".

ותרגום דבריו הקדושים:

הקדוש ברוך הוא, מנע מעשיו להביא לאביו ציד טהור,

עד שהוא מצא כלב, והרגו,

וממנו הוא הכין מטעמים, והביאם לאביו,

ואז הוא אמר לאביו: יקום אבי ויאכל מציד בנו, בשביל שיברכני ברכה מנפשו.

"האוכל מאכל הרבה, אמרו רבותינו ז"ל, שהוא"ו של וּשְׁט נארכת, ונעשה שטן",
והיינו:

שעל ידי האכילה המרובה, אות נ' של מילת "וּשְׁט", מתארכת והופכת לאות נ',
ואם כן, מילת "וּשְׁט", נהפכת למילת "שטן".

ולאור המתבאר, יובנו הדברים אל נכון:

שכן, יעקב אע"ה אשר היה אחוז במידת הענווה, ונטל את האות נ' - אות החיים,
מאליהו הנביא,

בא להורות לכל באי עולם -

ש-"האוכל מאכל הרבה", והיינו, האוכל ללא תיקון וללא קדושה וללא מידת
הענווה, כמוהו כאוכל בשר בחלב²²⁹,

ולפיכך, ניטלת ממנו האות נ' - אות החיים, ומביאה תחתיה את השטן,

שכן, שרו של עשיו, "הוא סמאל, הוא שטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המות"²³⁰
²³¹.

ו. ולפיכך, נסמכה מצוות עשה של "מעשרות", למצוות לא תעשה של "בשר
בחלב:

שכן, תכלית מצוותם, אחת היא, והיא מידת הענווה וההכנעה,

כי על ידה נמנע האדם מהכנסה לפיו ומהוצאה מפיו של דברי איסור, ועל ידה
נכנע האדם ונותן ממונו לכבוד הבורא ית"ש.

אשר על כן, כאשר נדבק בתכליתם של מצוות אלו, מידת הענווה וההכנעה:

²²⁷ בספרו הקדוש "עדן מקדם", (אות מם, ערך "מאכל", אות א').

²²⁸ בספרו הקדוש "דבש לפי".

²²⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

²³⁰ לשונו הקדוש של ה"אלשיך הקדוש", (בראשית, ו' - א'. שמות, יז' - ט'. שמואל א', טו' - א').

²³¹ על פי מאמרם ז"ל במסכת בבא בתרא (טז' ע"ב).

נזכה, להשלים תיקון נפשינו רוחינו ונשמתינו, על ידי קדושת הפה והלשון,
בהכנסה לתוכם וביציאה מתוכם,
ונזכה, לתת משלנו לזולתינו, בשפע ברכה והצלחה, בבחינת "עשר בשביל
שתתעשר"²³².
יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

²³² תענית, ט' ע"א.

לרפוא"ש

הרב רפאל פנחס בן מרים רמו

רפאל מנחם בן רות רדואה

הרב יוסף בן רחל

חיים נתן צבי בן שרה

מרדכי בן רינה

מאיר בן נעמי

אליהו לוזון בן גד

~~~~~

שושנה סולטנה בת מרים

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

שרית בת גילה

פאני פרחח בת רחל

"וְצִתֵּיתִי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרליה ע"ה
- רבקה סימוני ע"ה (לבית איבגי) בת הרבנית שרה שתחי'
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוגי) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד